

Зодчий із пекла

Автор:

Світлана Лапіна

Зодчий із пекла

Наталя Лапіна

Світлана Горбань

Низка загадкових подій та вбивств приголомшили мешканців старовинного палацу, збудованого за проектом відомого українського архітектора. Невже у вир життя втрутилися містичні сили, як у англійських замках з привидами? Це хитромудре павутиння починає розплутувати розумний та завзятий детектив Кінчев. Роман вражає психологізмом і точністю соціального аналізу дійсності.

Світлана Горбань, Наталя Лапіна

Зодчий із пекла

Сповідь

Її пальці ледь помітно тремтіли, голос переривався:

– Мені страшно, отче, я... Я не хотіла такого. Повірте, не хотіла... Але я вже давно почала помічати: якщо хтось зробив мені погано... Або я комусь позаздрила... Я... То з тією людиною обов'язково щось не так. Щось страшне трапляється. Я передбачаю нещастя. Ніби притягаю їх. Викликаю... проти власної волі. Я не

хочу... Але якщо тільки подумаю про неї погано, то – все...

– А ти, дитино, пробувала молитись за них? За тих людей?

– Так. І за них, і за себе. Але... Але погані думки залишаються, і тоді... Я боюся. Я заздрю сестрі. Я... Не хочу цього, але заздрю... Вона молодша, а вже виходить заміж. А коли ж я? І ще... Мені подобається її наречений. Дуже подобається. Я нічого не можу зробити... З собою. Чому так – завжди все їй? Краса – їй, талант – їй, жених – їй, новий будинок – знову їй. А мені?.. Я так не хотіла цього весілля! І сестра захворіла. Свадьбу відклали. А тепер знову... Готуються святкувати. А я... Я не хочу, щоб вони... повінчалися... І знову лише про це думаю. Постійно. Дуже боюся, що з нею щось станеться. Винною буду я...

Старий священик зітхнув:

– Ти чаклувала коли? Ворожила? Викликала духів?

Вона злякано накрила щоки долонями:

– Я?.. Так. Я не думала, що це серйозно. У Петербурзі я ходила в гурток спіритистів. Ми викликали душі померлих, ну... покіників. Але ж цим майже всі захоплювалися... Це були жарти. Не по-справжньому, наче гра... Не я ж одна. Я не продавала душу... нечистому. Всі мої подруги ворожать – і нічого.

– І ти ворожила? І тепер ворожиш?

– Ні! Тепер уже ні. Три роки поспіль на Хрещення мені снівся один і той самий сон... Я загадувала на майбутнього чоловіка. Ставила біля ліжка на ніч тарілку з водою й клала зверху місток. Дерев'яний, скіпковий. Або лінійку. І снилося, ніби я у великому приміщенні. Висока стеля – надзвичайно висока – далекі стіни, попід стінами – галереї. І містки – наче в торговому пасажі. І він ішов через місток до мене, назустріч, і я хотіла йти до нього... Хотіла його побачити краще, роздивитись риси обличчя. І хотіла з ним... зустрітись. Але місток щоразу падав. Разом з ним. І я розуміла, що ми не зустрінемось. Ніколи. Ці сни лякали. Наче пророцтво. І після того я вже не ворожила.

Дівчина зіщулилась. За її спиною мовчав янтарний напівморок пишно прикрашеного собору. Спливали восковими сльозами нечисленні свічки. Суворо дивилися смагляві лики святих. Крижаним протягом віяло від мозаїчної підлоги.

З-за колон тихо линули вкрадливе човгання обережних ніг та нерозбірливий шепіт. Храм ніколи не буває порожнім...

Здавалося, що найтихіше її слово трублять по Всесвіту нечувані полки янголів. «Все, про що казали на вухо всередині домів, все те буде проголошуватись на дахах»...

Стискала під грудьми холодні пальці, долоні судомно прилипали одна до одної – у мить, коли земля коливалася під ногами, душа шукала опори, надійного прихистку.

– А коли ворожила – знімала хреста?

Вона злякалась іще більше, і в очах, і в голосі забриніли сльози:

– Так. Але... Але ми просто розважалися. Жартували.

– З нечистою силою не жартують.

І вона наче наважилась нарешті:

– На моїй совісті вже дві смерті! Я хотіла, щоб тих людей не було – і... Їх уже немає. Обох... Наречена брата мені... не подобалась... Дуже не подобалась... І її брат... також... Він мене образив. І обое згинули, та ще й жахливо!

– Ти підлаштувала ім... щось?

– Ні... Ні! Тільки хотіла, щоб їх не було... Щоб не заважали... нам... жити...

– І не чарувала?

– Ні. Ні! Та я й не вмію! – підняла руки, немов захищаючись – і опустила знесилено.

Десь далеко-далеко, в іншому, щасливому світі, падав теплий дощ. І вітер шелестів мокрим, ледь пожовклим листям. Поруч, за стіною. Вона чула це шелестіння. І своє дихання. Страшні темні очі дивилися між світи...

Старий сумно похитав головою.

– Вони... Вони не відпустять мене? Ніколи?

– Хто?

– Біси. Не відпустять? І на тому світі – вони не відпустять?

– На все воля Божа. Сподівайся.

– Отче, що мені робити?

– Молись. Молитва сильніша від підступів нечистої сили. Сходи пішки в монастир до Козельщинської Божої Матері. Бог милостивий. Сподівайся. Причащайся. І – молись, молись, молись. І за неї, і за себе. Проти нечистої сили одна зброя – піст та молитва.

Хлопець із цвяхом у серці

Автостанція виявилася сірою й типовою: безлика скляна коробка, що складалася зі скріплених металевим каркасом сірих, наче й ніколи не митих величезних шибок. Два зачовгані газончики, два безнадійно кульгавих від довгих негод кіоски й таке ж сумовите скляне кафе з «підходящою» назвою – «Версаль».

Тільки сніг прикрашає цю немальовничу місцевість, його вже багатенько напало – по щиколотку.

На позначених лише бордюрами платформах – кілька обшарпаних дідусів, підтоптаних молодниць та невизначеного віку бабів зі щільно набитими відрами й сумками. Відвертаються од вітру, лають холоднечу, ціни, керівників, транспорт, уряд... За кіоском ховаються двоє худеньких хлопчат у чорно-коричневих пальтах, жовто-зелених штанях та кросівках, що були колись білими. Звісно ж, курять.

Вітер пронизує до кісток, нечисленні сніжинки гостро колють обличчя. Але до середини вокзалу Боря Цокотюха заходити не хоче. Схоже, там холодніше, ніж на дворі. Крижані протяги – від бетонної підлоги до туманної імли височезної стелі. Затхлим запахом поту віє від стін та старих пластикових крісел.

І огидне бахкання промерзлих металевих дверей.

А він сподівався, що останні залізні двері зачинилися за ним сьогодні вранці. У зловісному тамбурі на прохідній колонії. Спочатку заскреготали засуви ззаду. Довга-предовга пауза. І лише по ній зарипіли металеві завіси перед ним.

Він не сіпнувся, не побіг. Затримався на якусь мить. І тоді рушив повагом. На негнучких дерев'яних ногах.

Вийшов. Старанно, від щирого серця вдихнув повітря свободи. І попрямував у бік автостанції – якихось п'ять-шість кілометрів. Боря добре знав – куди. Майже п'ять років щодня подумки проходив цим маршрутом. Уявляв його – наче радісну сонячну подорож. Мріяв про неї. Марив нею. І ось нарешті – амністія.

І ось – довкруг зимно й похмуро, і замість радості – зіщулена стурбованість. І дрижаки на відкритій усім вітрам платформі. А від морозу – тільки стара благенька курточка, під засмальцьованою на згинах плащівкою – збитий грудками сінтіпон, вона вже скоріше демісезонна, про її зимове минуле нагадує лише комір зі штучного хутра. Чорна в'язана шапочка, гострий зголоднілий погляд, нервово напружені плечі – кожен запросто здогадається, звідки він: два останніх роки XX століття й три перших у XXI привів за ґратами.

Коли поткнувся до малесенького глибоко зануреного в стіну віконця, касирка непривітно штрикнула сполоханим поглядом:

– Хвилин через десять-п'ятнадцять буде приватний мікроавтобус. Проходящий. В будень там завжди є місце. Але в них дорого. У піввосьмої буде ще харківський, рейсовий. Тоже проходящий. Ждіть.

Ждати він не хотів. Різниця в ціні здалася незначною. Звісно, він не збирався отак відразу розтринькувати останню копійку, але вирішив виїхати звідси якомога скоріше. Якщо навіть не буде вільних місць, завжди можна домовитися з водієм.

Але стояв він вже півгодини, а мікроавтобуса й видно не було. Натомість, натужно пихкаючи мотором, під'їхав старенький «ПАЗик», і в нього, трошки попхавшись і посперечавшись для годиться, мирно всілися сільські дядьки й тітки зі своїми незмінними торбами та відрами. Дверцята зі скрипом стулилися, й вони швидко рушили чи то в Пронозівку, чи в Калатозівку – туди, де на них чекають рідні домочадці та теплі кімнати, де вони будуть господарями життя, а не надокучливими пасажирами, як на цьому Богом забутому вокзальчику.

Маленькі курці також подалися додому. Стало зовсім пусто.

І безжальний цвях, який він носив у серці останні роки, знову почав пекти. Як завжди, коли на душі порожньо, темно, самотньо... Коли ось так насувається похмурий вечір. Вітер. Хмари. Сніг. І тьмяне чуже світло з промерзлих вікон.

Коли він, остаточно змерзнувши, вирішив-таки податися до злиденного «Версалью», на станційне подвір'я несподівано влетів яскраво-фіолетовий мікроавтобус. Загальмував збоку, наче не хотів мати з цією безглуздою автостанцією нічого спільного.

М'яко чмокнули дверцята, й до туалету повагом посунули кілька гарно вбраних пасажирів.

Половина місць виявилася незайнятими, тому пузатий водій одразу погодився взяти Бориса, хоча й зиркнув на нього недобррозичливим оком та зажадав гроші наперед.

Він, стоячи на морозі й хуртовині, люто длубався в кишенях, шукаючи гаманця. Сердито тицьнув гроші в долоню шоферові. Довго струшував з одягу та черевиків сніг і нарешті пройшов у кінець салону, де диванчиком з'єдналися

чотири сидіння. Поставив біля ніг майже порожню сумку.

Ідилія. Нарешті. За вікнами нічого не видно. Щільне скло надійно відгороджує від засипаного снігом осоружного містечка. Попереду, під низькою стелею, мерехтить зірочками екран маленького дорожнього телевізора. М'яко, тепло, пахне шоколадом, парфумами й помаранчами.

Куточок затишної Європи у майже сибірській холоднечі провінційної глушини.

Один за одним повертаються до автобуса пасажери. Попереду, нагородивши нового попутника прокурорським поглядом, вмостилася дебела пані в довгій натуральній шубі. На її високу чорну зачіску пішло фарби та лаку для волосся по півкіла, не менше. І шуба, і волосся – чорні-чорнючі...

А з другого боку від проходу, трохи далі від нього – дуже симпатична дівчина в коротенькій світлій дублянці. Зняла білий беретик і почала розчісувати волосся. Довге, біляве, шовковисте... Таке повинне пахнути літньою галявиною чи сонячним пляжем...

Він спостерігав за цими проявами звичайного життя, наче фільм з заморського побуту дивився.

Цікаво, в чому зараз ходить Леся? У такому ж беретіку? В дублянці? Леся, Леся... Де її зараз шукати?

Вдарила металевими молоточками легка мелодія «Нічної серенади» Моцарта – і змовкла. Тільки пара тактів. Улюблена з дитинства музика...

Пані у хутрах приставила до вуха крихітний мобільничок:

– Да. Да. Думаю, десь за півгодини... Канешно, да... Все, як домовлялись... Ну, всьо. Зустрічай. Цілую.

Які тепер маленькі телефончики... Не те, що колись у Свинаренка, у того він більше на міліцейську рацію скидався... А він-то пишався! Мабуть, тепер тішиться таким же, малесеньким. Але ж і нігті в цієї пави – довжелезні, блискучі! Невже справжні? Як же вона примудрилася відростити такі? Та це ж, щоб не

зламати, треба тільки сидіти весь час, пальці розчепіривши! Невже вона хоч щось із такими робить?

Розхлябано похитуючись та тримаючи руки в кишенях, постояв у проході хирлявий хлопчина в обвислій куртці та темних окулярах. Ото ще дивак, тут і так темно! Плюхнувся позаду від дівчини. Щось енергійно жував, під довгим волоссям ритмічно рухалися вуха. Ліве, обернене до Бориса, прикрашала дірочка – цей чувак ще й сережки, буває, носить! Чогось огиднішого для чоловіка годі й уявити...

Мотор загарчав сильніше, затишна маршрутка м'яко покотилась по шосе, покритому ледь помітною крижаною скоринкою. Прокинувся підвішений під стелею телевизор. Фільм пішов з середини. Якась безглузда американська комедія: «Куди ти зібрався, Біл? – Не лізь у мої справи! – Що?! Я вже не маю права? – Про права хай тобі полісмен розкаже! – Ану стій! Стій, кому кажу! – Вжжж! Жжжуу! Трах! Бах! – Ти заплатиш мені, негіднику! За все заплатиш!»

Заплатиш. Оце єдине розумне слово в цьому дурному фільмі. Хтось повинен заплатити. Обов'язково. Не в кіно, а насправді.

Конкретний негідник. У конкретному містечкові, повз яке за півтори-дві години проїжджатиме цей симпатичний автобус.

Хтось дуже довго чекав на розплату.

Розплата наближалась зі швидкістю цієї теплої благополучної маршрутки. Потрібно повернути своє. Вистраждане. Праведне. Хоча й незаконне...

Він швидко їхав зараз по борг. Він, Борис Цокотюха. Жалюгідне байстря цього непривітного й несправедливого світу. Злий хлопець з безжальним цвяхом у серці.

Унітаз розмовляє французькою

– Люба моя, з тобою щось негаразд? – Кирило Іванович Ярижський, успішний і досить відомий бізнесмен, нарешті дістався до свого недавно придбаного дому, усівся в крісло й, усім нутром настроюючись на відпочинок, розкинув за бильцями рукию Однією вже тримав пульт від телевізора. – Які можуть бути привиди? В наш час? Схаменися!

Ольга Володимирівна надула губки. Зовсім не ображено, на чоловіка вона ніколи не ображалася. Але продовжувала настоювати:

– Я не хотіла турбувати тебе через всілякі нісенітниці, але... Це вже над мое розуміння, повір. І далеко не вперше. Я вже також починаю боятися.

– Чого? – Ярижський казав утомлено, опустивши повіки так, ніби не хотів дивитись на дружину, яка нависла над ним виключно симпатичною, але трохи набридливою хмаркою на початку ясно-приємного дня. – Чого вам тут боятися?

– Незрозумілого. Повір, спочатку я сама сміялася з Наді, думала: це в неї нерви. Але коли сама почула... Це просто якийсь містичний жах! Не дивись на мене так. Я всю ніч не спала.

– Це все твої дурепи малограмотні... Навигадували казна що, я ти віриш.

– Дорогенький, у Наді вища педагогічна освіта.

– Значить, моя люба, вона дурепа з вищою освітою.

У цей момент дурепа з вищою освітою якраз зайшла до залу, штовхаючи поперед себе столик-тацю на коліщатках. Запахло кавою, хорошим коньяком, дорогою копчениною. Кирило Іванович ще у вітальні звелів чогось принести – перекусити з дороги саме тут, у домашньому кінотеатрі на першому поверсі. Він одразу пожвавішав, відклав убік пульт дистанційного управління, випростався у кріслі й задоволено потер руки:

– Надю, яких це привидів ти тут бачила?

Прислуга з вищою педагогічною освітою Надя Щукіна зняковіло поправила фартушок:

– Я... Ольго Володимирівно, не треба було розповідати...

– Ти не крути, а відповідай. – Ярижський швидко вихилив рюмочку коньяку й тепер смачно жував балик. – Ти... м-м-м... Прямо кажи... м-м-м... Що бачила...

– Я не бачила, я тільки чула.

– Ну?

– Вночі в туалеті на другому поверсі, там, де ваш кабінет, хтось спустив воду. А я була в домі одна. Я пішла нагору: вода якось дивно шуміла, ніби булькала. – Розповідаючи, Надя поступово переходила до виразних учительських інтонацій, а Кирило Іванович тільки час від часу задоволено мугикав. Його дружина сіла поруч, на диван, і тепер, слухаючи Щукіну, вони обоє нагадували учнів: розбещеного ледацюгу, чомусь одягненого в пристойний костюм, й уважну відмінницю, тільки через непорозуміння вбрану в несерйозний шовковий халатик.

– Мені вчулись якісь слова, але я не розібрала, які саме. В домі нікого не було. Нікого. Я зателефонувала охоронцеві, він сказав, що також нікого не бачив. Потім два дні все було тихо, а якраз перед приїздом Ольги Володимирівни – знову: шум води, потім булькотіння. Я не полінувалася обійти весь будинок, перевірила все, навіть підвал – нікогісінько! Коли закінчила обхід – нагорі знову хтось спустив воду. І булькотіння – те саме. Наче щось каже. Незрозуміло, нерозбірливо.

– Я також чула! – сплеснула руками пані Ярижська. – І вчора, і позавчора!

– М-м-м... І що ж воно булькотіло?

– Як це – що?

– Ну, слова які? М-м-м... Хоча б приблизно?

Ольга Володимирівна шумно видихнула:

– Не знаю... Мені здалося – французькою.

Ярижський реготнув з повним ротом, але жінки не звернули на його сарказм жодної уваги.

– А мені – так ніби по-англійськи, – додала Надя.

– Цікаво. М-м-м... Дуже цікаво... Значить, італійський унітаз розмовляє... М-м-м... Англійською... І французькою... Виключно цікаво... А от іще цікаво... Голос який?

– Тобто як це – голос який?

– Ну... Чоловічий чи жіночий?

– Нелюдський! Нелюдський голос! Розумієш? – вже вкотре сплеснула руками дружина.

Тепер він зареготав на повний голос:

– А ви хотіли, щоб він по-людському розмовляв? Хе-хе-хе! Ох, баби! Може, італійці там робота вмонтували, га? Для розваги клієнтів. Може таке бути? Га?

Ярижська різко схопилась на ноги. Висока, чорнява, уся в несерйозних зелено-червоних рюшечках імпортного халатика, така спокуслива, просто sexu:

– Ти з мене знущаєшся?

– Чого б це, моя люба? Аналізую ваші розповіді. Схоже, потрібно наш бар зачиняти. На замок. Від вас обох.

– Тимофіївна також дещо підмітила. Не лише ми.

– І що ж? М-м-м...

– Хтось ходив уночі в брудних черевиках.

– Ну?

– Вона помітила сліди, коли прибирала.

– Зрозуміло. – Наситившись, Кирило Іванович витер губи серветкою. – Вона перепрацювала й хоче прибавки. Алінка також бачила брудні черевиків?

– Ні, останнім часом вона прибирала тільки в лівому крилі. І Тимофіївна черевиків не бачила, бачила тільки сліди. На сходах.

– А ти, Надю, сліди бачила?

– Ні, Тимофіївна сказала, що одразу все й повитирала.

– Скажи їй, щоб наступного разу покликала подивитись.

– Вже сказала, але сліди вона бачила тільки один раз.

– Речі хоч усі на місцях? Хтось, розумієш, ходить тут, як у себе вдома...

– Про це не хвилюйся, ніде нічого не пропало, – завірила Ольга Володимирівна, – все на місцях.

– А охорона, значить, на той час спала?

– З вулиці додому ніхто не міг потрапити, – заступилася за молодих сторожів Надя Щукіна. – Останніми днями часто сніг падав, у дворі ніяких слідів не було, лише наші. Усі двері я особисто зачиняла, потім ще раз перевіряла.

– А, між іншим, сантехніка ви не викликали? Нашого? Може, та хвалена італійська сантехніка протікає? Га?

Але дружина вирішила до останнього підтримувати містичну версію незрозумілих пригод:

– Повір, немає чого іронізувати. Сантехніка працює відмінно. Здебільшого. Вдень. Сантехнік не винен, це будинок... Тут щось негаразд. Старі будинки, повір, завжди несуть на собі відбиток життя колишніх господарів. Їхню ауру, їхні... Ну,

не знаю. Можеш сміятися, але й академіки визнають, що іноді астральні тіла існують окремо від тіла. І тоді можливі будь-які дивні явища. Надю, скажи ти.

Надія взялася за ручку пересувного столичка:

- Я ніколи в такі речі не вірила. Але й нормальних пояснень знайти не можу. Все це нелогічно й нераціонально. Тимофіївна каже: привиди. Ніби тут і за німців щось таке бачили й чули. Привиди окупантів перебили.

- Точно - привиди?

- Не знаю. Може, й партизани.

Ярижський засунув мізинець у ліве вухо й енергійно там почухав.

- Сантехнік тут був?

- Сьогодні вранці, - видихнула Ольга Володимирівна.

- І вчора, і позавчора, - додала Щукіна.

- І що?

- Нічого, працює справно. Ми разом перевіряли. До Семенича претензій немає.

- А інші унітази? Вони ж усі від однієї фірми.

- Інші працюють бездоганно.

- Бездоганно, хе-хе, - Ярижський підвівся й похлопав себе по добротному черевцю:

- Ну, гаразд. Я відтепер частіше вдома буду, принаймні ночуватиму. Може, також щось почую. Італійською, хе-хе.

У цей момент на другому поверсі грюкнуло.

Кирило Іванович першим вискочив із залу й кинувся нагору, боляче вдарившись коліном об масивний низький стіл та трохи не перекинувши столичок на коліщатках.

На сходах почув: хтось спускає воду. В його особистому туалеті! Куди можна потрапити лише через кабінет!

Влетів туди захеканий, сердитий.

Нікого.

Схований у бордово-кахляній стіні бачок із шумом наповнювався водою. У довгому бульканні час від часу можна було розібрати щось подібне до слів: «...ика шкода... злочи... держа...» – потім усе стихло.

– Ну, що я казала! – переможно з'явилася за його спиною Ольга Володимирівна. – Подивись у бібліотеці – стілець упав. І лежить. І нікого! Ну? Зрозумів тепер?

Чоловік відсторонив її з дороги однією рукою, наче неживу річ, і рішуче попрямував до бібліотеки, розташованої поруч, за стіною кабінету.

Стілець лежав просто на проході, ніби його хтось зачепив, поспішаючи. Чудовий стілець, новий, з оббитою шовком овальною спинкою та гнутими ніжками. Зроблений на замовлення за кресленнями модного дизайнера у стилі ампір.

Розлючений господар обвів несамовитим поглядом усе приміщення:

– Ну... Стерво! Хай тільки попадешся! Капец буде! Нахрен!

І поліз до кишені по телефон – викликати охоронця.

Поки він, поспішно маршируючи сходами й кімнатами та візуально обстежуючи їх, по мобільному наказував охоронцеві ще раз обійти навколо дому й придивитися до слідів, економка Щукіна підняла й поставила на місце стільця. Вирівняла кілька книжок, корінці яких недбало повисовувалися з акуратної шеренги.

Помітила на великому декоративному глобусі криво приліплений світло-зелений стікер. На ньому недбалим почерком було написано: «Світ – неосяжний, але ти не сховаєшся ніде». Надя взяла листочок й порівняла з тими, що, склеєні між собою, лежали біля комп'ютера: так, звідси. І, схоже, писали цією ручкою, яку забули повернути в держак. Вона поклала стікер до кишені фартуха, замислилась. Потім повільно пішла до залу й повагом спустилася до кухні.

Ярижський ж уже закінчив свій поспішний обхід і, зупинившись у ідальні, тихо спитав дружину, що зайшла слідом за ним:

– Ти переконана, що це не жарти когось із обслуги?

Вона розвела руками:

– Та ж нікого поблизу не було...

– А де Алінка?

– Я її сьогодні раніше відпустила. В якогось там приятеля день народження.

– Ти приглядай за ними... Не подобається мені все це.

– А мені більше, ніж не подобається. Мені страшно, повір.

За вікном голосно й зловісно каркнула ворона. Упав з гілки великий кавалок важкого мокрого снігу. Але помітила це тільки Надя Щукіна, що якраз визирнула з вікна величезної кухні, напханої найновітнішою побутовою технікою. Вона неуважливо сказала Тимофіївні, яка відпочивала за чаєм після праведних прибиральницьких трудів:

– Сьогодні вдень... Уперше...

– Га?

– Сьогодні це сталося вдень. З унітазом.

- Казала я: тікати звідси треба. Не озираючись!

- Куди? - Щукіна відійшла од вікна й почала мити келишок, тарілочку та чашечку.

- А де платять хоч і менше, зате життя спокійніше, - стара Тимофіївна широко розставила ноги, що аж гули від утоми, й не поспішала йти додому.

- Карр! - голосно погодилась з нею ворона за вікном.

- Карр! Карр! - відгукнулися з усіх боків її сородичі.

Надя зітхнула:

- Мені дочку вчити треба... Сама знаєш, за кожную копійчину воювати доводиться.

Ворони злетіли дружною зграєю й закружляли над парком, зловісне каркання сповнило тремтінням холодне зимове повітря.

Дуже дивний будинок

Ольга Володимирівна Ярижська, жінка розумна, освічена й бувала в бувальцях, в минулому - екскурсовод, потім директор музею, не помилялась. Старий будинок, який вони з чоловіком придбали зовсім недавно й вже закінчували ремонтувати, ніс на собі тавро таємничості від самого початку свого існування.

Через те, що цей дім, а точніше, особняк, - стане одним з головних героїв нашої оповіді про страшні й трагічні події, дозвольте спочатку відрекомендувати його у межах основних анкетних даних.

Видова назва - невизначена. За документами - особняк, проте називають його по-різному. Найчастіше - просто дім, іноді - вілла, а подекуди й - палац. І всі ці назви до цієї будівлі пасують. Наче на неї пошиті.

Рік народження – ще одна загадка. Фундамент закладено чи в XVII, чи в XVIII столітті. Дім на ньому простояв до початку XX віку. Повністю перебудований на тому ж місці та знову почав функціонувати в 1914 році.

Походження – нез'ясоване. Останні дореволюційні власники – поміщики Барвиненки – відомі цукро заводчики, колекціонери та меценати. Люди неординарні, енергійні й навіть дещо загадкові. Пишалися козацьким походженням, а дружин брали виключно з родовитих росіянок. Хизувалися науковим світоглядом, а грошей на храми не шкодували. Обожаючи мистецтво, люблячи запрошувати до себе акторів та художників, але майже всю свою енергію спрямовували на збільшення й без того величезних статків.

Призначення особняка – весільний подарунок молодшій дочці, якій так і не судилося побути його хазяйкою.

Оточення – старий листяний парк, з невідомих причин у перші роки XX століття його вирубали й засадили хвойними деревами рідкісних, екзотичних порід.

Автор проекту – ушлюблений архітектор Владислав Городецький, безпосередній виконавець – його учень і, за збігом обставин, – наречений хазяйської дочки Григорій Василай, людина походження темного й незнатного. Креслення, документи – не збереглися.

Отже, перебудували дім (палац, особняк, віллу) на початку XX століття. Але від самих виходів життя тут не заладилося. Загадкові нещастя й криваві драми переслідували спочатку господарів дому, а потім і керівників навчального закладу, що розмістився у цих стінах у перші роки радянської влади. По війні в дивом уцілілому палаці спочатку влаштували санаторій, який з року в рік хирів та занепадав, а потім – краєзнавчий музей, майже не відомий за межами невеликого району.

Все швидко змінилося, коли замість млявого вісімдесятирічного діда директоркою стала дружина новоприбулого бізнесмена Ярижського. Вона вмить (з беззаперечними цифрами та документами в руках) довела місцевій владі, що утримувати за рахунок державного бюджету таку велику споруду – не вигідно, і за лічені дні приватизувала будинок. Яку ціну було заплачено за нього до бюджету, залишилося для всіх великою таїною.

І вже після цього скоропостижного продажу в мешканців райцентру ніби раптом полуда з очей впала: та це ж неповторний, унікальний палац! Адже збудовано його за проектом славнозвісного зодчого, та й колишні репресовані володарі, як з'ясувалося, були гордістю нації, нащадками старовинного козацького роду та ще й ученими, чий внесок у вітчизняну й світову науку раніше безсовісно замовчувався.

Та й узагалі, де ви ще побачите будинок, так дивно спроектований та оздоблений? Основний корпус – двоповерховий, а по обидва боки від входу двір біля ганку оточують, наче крила чайки, багатовіконні прибудови, роблячи рельєфний фасад надзвичайно опуклим та виразним. Симетрію, дотриману в усьому з античною точністю, порушує башточка з гостроверхим шпилем, так дотепно притулена праворуч на даху. А високі й вузькі вікна! А розкішні візерунки й зубчасте оздоблення стін! А мозаїчна підлога зали першого поверху! Дехто каже, що в ній зашифровано якісь мусульманські записи. А вигадливі химерні сходи в середині, мармурово-чавунні! Мереживо – та й годі! Шедевр епохи модерну!

Звичайно, за роки безгосподарності згинули кудись без сліду не лише бронзові світильники (від початку тут було електричне освітлення), але й полив'яний декор печей, й майоликова плитка. Зате на сходах всередині будинку мармур добре зберігся, як і ефектні віконні рами, і навіть кам'яна арка при в'їзді, і чавунна огорожа кругом парку – місцями.

Дім не просто вдало вписувався до оточуючого ландшафту, він був і залишився найнеобхіднішим елементом гармонійної картини усього району. Сільськогосподарського, всю промисловість якого сконцентровано в Барвінківцях – цукровий та молочний заводи, м'ясопереробний комбінат. Нещодавно тут з'явився й новий бізнес в особі Ярижського. Він заправляв тепер м'ясними справами, вельми цікавився цукровими й молочними, вже майже організував за містечком, у старих конюшнях, розлив води у пластикові пляшки.

Місцеві криниці завжди славилися своєю чистою водою. А ті, що розташовані поблизу описаного будинку, – ще й цілющою. Недарма ж у старі часи нею цікавилися відомі лікарі. Та й не тільки вони.

Старожили розповідали, що в домі у Барвінків встигли погостювати й попити знаменитої водички і поетеса Леся Українка, і артистка Марія Заньковецька, і художник Мурашко, і академіки Чижевський, Вернадський та Кримський, що тут

звучали чарівні голоси Соломії Крушельницької та Анастасії Вяльцевої. Звісно, то скоріше за все легенди, бо Леся Українка, як відомо, померла якраз у рік початку капітальної перебудови цього будинку, але диму без вогню не буває, хтось-таки й приїздив. Принаймні, груповий портрет родини Барвінєнків, написаний рукою неповторного Мурашка, зберігся й досі прикрашає залу на другому поверсі разом із багатьма іншими полотнами та скульптурами, цінність яких визначала комісія, що майже три дні пиячила за рахунок Ярижського. І, звісно ж, винесла вердикт, що ані художньої, ані історичної цінності вони не мають.

І хіба ж не диво, що в усіх війнах, революціях та інших бідах вціліла багатюща музейна бібліотека, що її складають оті величезні старовинні книги у шкіряних палітурках зі срібним та золотим тисненням, які називають фоліантами? Це вам не покетбуки для читання стоячи в тіснєві транспорту! Уявіть лише: ностальгічний зимовий вечір, ви берете в руки (обидві, бо важкуватий!) красивий важкий том, з пожовклими сторінками, зі старовинними буквами «ять» та «фіта», сідаєте в м'яке крісло біля каміну, запалюєте свічки... Ну, хай не свічки, краще так: присуваєте ближче торшер – і поринаєте у віддзвенілий світ. Вимкнений телевізор не нагадує про мерехтіння швидкоплинних подій, час іде тихо, повільно, він над вами не владний, навпаки: це ви стали володарями часу – перенеслися до іншої епохи та й існуєте там, скільки захочете самі.

Але погодьтеся: такі заманливі перспективи – не для натовпу галасливих відвідувачів музею, а для шляхетних і культурних хазяїв шикарного палацу. Будинок повинен мати таких господарів.

І ось вони з'явилися.

На згарищі

Восьма вечора взимку – це вже глупа ніч. Особливо в містечку, де вже й забули, що воно таке – вуличне освітлення. Чи й існувало воно коли-небудь?

Вітер, хуртовина, темрява. Поодинокі темні постаті – всі чимчикують кудись у бічні вулички.

Борис Цокотюха одначе не розгубився – він знав, куди йти. Та й простував собі – енергійно, порипуючи свіжим снігом.

Але раптом завмер на місці. Крізь мерехтіння дрібних сніжинок розгледів: щось не так з продуктовим магазинчиком Свинаренка. Геть нічого не світиться, ганок перетворився на білий замет.

Він не полінувався перейти на протилежний бік вулиці, підійти ближче. Пусті віконниці, вкриті сажею стіни. Коли ж магазин згорів? Судячи із запаху – не дуже й давно. Та й не дотла, за просто можна відремонтувати.

Борис скоріше пішов до центру, до знайомого універмагу. Здалека побачив – він ще працює. Проте, ледь переступивши поріг, почув грізне попередження верескливого голосу:

– Назад! Назад! Ми вже закриваємо!

Молода дівчина, новенька, Борис бачив її уперше.

Пройшов повз неї, тихенько буркнувши:

– Я швидко.

У ніс одразу вдарило невитравним запахом прянощів. Інтер'єр всередині майже не змінився, а от асортимент товарів значно розширився. Схоже, і якість також. Поміняли місцями відділи. У продавщиць – нові однакові халати з білими комірцями. Атласні, темно-зелені.

– Боря? Баріс, ета ти? Госпаді!

Задивився на халат і не впізнав був Тосю Шишляннікову, жінку молодшого бальзаківського віку, але зовні досить ще нічогеньку – з провінційного погляду.

– Боже, глазам сваім ні верю!

Цокотюха скривився:

- Що, ніби привид з могили?

- Н-нет. Проста не ажидала. - Тося нарешті усміхнулась. І по-материнському зітхнула: - Тібя атпустілі ілі сбежал? - Вона більше двадцяти років прожила в Україні, але не вимовила за цей час бодай одного українського слова.

- А ви як гадаєте, тьотя Тося?

- Я не гадаю, я проста рада тібя відіть.

Вона зграбно просунулася між двома вітринами-холодильниками - з ковбасою та молочними продуктами:

- Дай-ка я абніму тібя, бандіта...

Розчулений Борис обнявся з Шишлянніковою. Потім вона оглянула його бідацьку екіпіровку:

- Ти насавсем - ілі как?

- Ілі как. Тягне злочинця на місце злочину. - Борис зрадів колишній співробітниці, наче рідню зустрів. Проте додав суворо: - Короче, справа е до Свинарєнка. Кирила Івановича.

- А його й слід здимів, - знайома пробасив сильний чоловічий голос. Це підійшла Глафіра Петрівна, ветеран радянської торгівлі, масивна й непохитна, справжній монумент за прилавком. - Ми всі так і зрозуміли, що він тебе підставив, Борько. Щоб такий хлопець - і крав? А він - свинюка ще та. Переконалися на власному прикладі. На всі сто. Відсотків.

- Та де ж він?

- Поїхав! Аж загуло!

- А бізнес?

– Розпродав. Одразу по тому, як тебе засадили. І універмаг оцей, і кооператив, і магазини. Казав, ти йому всі справи підірвав, розорив уцент. От брехун то вже й брехун! А нам зарплату за півроку так ніхто й не віддав. Хай йому там наша біда гикається!

– І куди подався?

– Нам не дакладивал. Уехал – і канци в воду, сам знайш, – покривила губами Тося.

Борис посмутнішав:

– Може, хтось знає?

– Хтось, може, і знає, та нікому про це не говорить.

– Малчать-та сібе дарожи, то есть я ні то хатела сказать...

– От іменно, промовчиш – цілішим залишишся.

– Сам знайш, у нас містечка малінькае, еслі трое знають, то знайт і свінья. Я ні Свінаренка імела в віду, канешна, а всех вааппце.

Жінки казали майже одночасно. Боря грубувато перервав:

– А отой магазинчик, що навпроти районної аптеки, він давно згорів?

– А, продуктовой! Та ні, з місяць, не більше. Його ж Луцик-молодший купив. Та все не щастить: то в аварію попав, то обікрали, тепер ось підпал.

– Он би меньше за чужимі жонамі бегал!

– Та ти, Тосько, не змішуй все до купи. Одна справа – бізнесова, а особисте життя – то інше.

Шишляннікова лише виразно хмикнула.

Збоку почувся пронизливий голос молоді продавщиці, яку Борис зустрів був на порозі:

– Скупляйтеся скоріше, бо закриваєм уже! Скільки можна харчами перебирати?

Їй відповів нахабний фальцет:

– А ти, зайка, не поспішай, бо перечепишся! – це був Борисів попутник з автобуса, чахлий хлопчина, який навіть увечері не зняв своїх темних окулярів. Знову жував, а у вухах ритмічно похитувалися навушнички від плеєра. А зухвалості ще додалося:

Кінець ознакомительного фрагмента.

Купити: https://tn.knigapoisk.com/ru/lap-na_sv-tlana/zodchiy-z-pekla

Текст предоставлен ООО «ИТ»

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию: [Купити](#)